

ועוד אמר שמואל לחלק בין קטנה היוצאת במיאון לבין קטנה היוצאת בגט:

ב. קטנה הממאנת, לא פסלה הבעל לאשתו מן [כמו "על"] האחין שלו משום אשת אח. (26)

ולא פסלה מן הכהונה משום גרושה, ומשום שאין אלו גירושין אלא עקירת נישואין הראשונים. (27)

אבל קטנה היוצאה בגט, פסלה מן האחין משום אשת אח שהיא אסורה אף לאחר שיצאה מבעלה, ופסלה מן הכהונה משום גרושה. (28)

ג. קטנה — שהיא אינה ראויה להתעבר וללדת — הממאנת, אינה צריכה להמתין שלשה חדשים עד שתינשא לאחר, ואינה כשאר נשים האסורות ליארס או לינשא עד שיעברו שלשה חדשים, כדי להבחין בין זרע מן הראשון לזרע מן השני, שהמיאון עוקר את הנישואין הראשונים למפרע ואינה נשואה. (29)

אבל קטנה היוצאה בגט — אף שהיא אינה ראויה להתעבר וללדת — הרי זו צריכה להמתין שלשה חדשים, כי אף על פי שאינה ראויה היא להתעבר, לא חילקו חכמים בתקנתן בין הנשואות. ומקשינן על שמואל:

ולפי זה היה ניחא בפשיטות מה שאין מועיל הסברא שהמיאון עוקר את הנישואין למפרע כדי להפסידה כתובתה, והוצרך רש"י לומר את הטעם משום שהיא מוציאה את עצמה מבעלה. ובחידושי רבינו חיים הלוי [אישות ב ט בדיבור האחרון], הביא מדברי הרמב"ם [גירושין יא טז] שטעם ההיתר לקרוביו הוא משום שהמיאון עוקר את הנישואין למפרע, והקשה שם למה אין מועיל טעם זה להפקיע מעשה ידיה ומציאתה, או הפרת נדריה על ידי הבעל, וראה שם מה שביאר בזה דברים עמוקים.

28. בדין זה אף רב שחלוק על שמואל לענין כתובה, וסובר שאין היא אשתו לחייבו כתובה, מודה הוא שהיא חשובה אשתו להיאסר על האחין ולהיפסל משום גרושה, שהרי משנה ביבמות היא כדלקמן. ואפשר שהטעם הוא משום שנתן לה גט ונראית היא כגרושתו.

29. לשון רש"י הוא: אינה צריכה להמתין

26. וכן לא פסלה על אביו משום כלתו, ועל בנו משום אשת אב, ואף הוא אינו נאסר בקרובותיה כגון בתה ואחותה, וכמפורש בהמשך הסוגיא.

27. לשון רש"י הוא: לא פסלה מן האחין שמתרת לקרוביו כאנוסה וכמפותה, דתנן נושא אדם אנוסת אביו; ולא פסלה מן הכהונה משום גרושה, שאין אלו גירושין אלא עקירת נשואים הראשונים, דאמרה אי אפשי בקדושי אמי.

ואין הכרע בלשון רש"י אם מה שהיא מותרת לקרוביו הוא משום שהמיאון עוקר את הנישואין למפרע, או שהוא משום שאין עליה שם נשואה אלא כמפותה היא לענין זה [וכסברת רב לענין כתובה], ולשון רש"י נוטה קצת כפירוש שני.

גם במה שהיא מותרת משום גרושה לכהן אין הכרע בלשון רש"י שהוא משום שהמיאון עוקר את הנישואין למפרע, כי יש לפרש שהמיאון עוקר את הנישואין מכאן ולהבא, וכיון שעל ידי עקירת הנישואין היא מותרת, אינה בכלל גרושה, [ואולם ראה מה שכתב רש"י בטעם היתרה בלי שתמתין שלשה חדשים].

ומשנינן: (2) צריכה להמתין שלשה חדשים, הוא דאיצטריכא ליה לשמואל להשמיענו, דהרי את החילוק בדין זה בין ממאנת למגורשת זה לא תנן במשנה ביבמות.

כאן שבה הגמרא למחלוקתם של רב ושמואל בדין הכתובה, שלרב חשובה היא כמפותה בעלמא ואין לה כתובה, ולשמואל חשובה היא כאשתו לענין כתובה, ורק כשמיאנה היא בו והוציאה את עצמה מבעלה אין לה כתובה; ושואלת:

לימא מחלוקת רב ושמואל בתנאי היא שכבר נחלקו בה?

דתניא: רבי אליעזר אומר: אין מעשה קטנה כלום.

ולכן, אם נשאת לאיש כשהיא קטנה, אין בעלה זכאי במציאתה ולא במעשה ידיה כשאר נשים, ולא בהפרת נדריה שהוא מיפר לשאר נשים, ואינו יורשה כשמתה, ואינו מיטמא לה כשמתה אם כהן הוא.

כללו של דבר: (3) אינה כאשתו לכל דבר, אלא שצריכה מיאון.

מאי קא משמע לן, והרי תנינא לכולהו במשנה, שהרי חילוקו הראשון מפורש במשנתנו לפי גירסתו של שמואל במשנתנו, (1) וביבמות [קח א] שנינו את השאר!?

דתנן ביבמות: הממאנת באיש:

א. הוא מותר בקרובותיה כגון בתה ואחותה האסורות עליו בשאר נשים שנתגרשו, ואף היא מותרת בקרוביו כגון אחיו ואביו שהיא אסורה בהם בשאר גרושה, והיינו מה דאמר שמואל: לא פסלה מן האחין.

ב. ולא פסלה מן הכהונה משום גרושה, וכדאמר שמואל.

אבל אם נתן לה האיש לאשתו הקטנה גט:

א. הוא אסור בקרובותיה, והיא אסורה בקרוביו, והיינו מה דאמר שמואל: פסלה מן האחין.

ב. ופסלה מן הכהונה משום גרושה, וכדאמר שמואל.

ואם כן מה חידש לנו שמואל שלא שמענו ממשנתנו ומן המשנה ביבמות!?

על ידי מיאון ולא שיצאה בגט, וכעין מה שכתב רש"י ביבמות שם.

2. הרש"ש הביא גירסא: "אינה צריכה"; ומסתבר שהכל אחד הוא, כי הכוונה לחילוק בדין זה.

3. הכלל בא לרבות שאם בת ישראל לכהן היא לא תאכל בתרומה [כלומר: אפילו בתרומה דרבנן], ואם בת כהן לישראל היא אינה נפסלת מתרומת בית אביה, תוספות; והוא הדין שהכלל

שלשה חדשים לאחר מיאונה דעקרתיהו לנישואין, ופשטות כוונתו היא שהמיאון עוקר את הנישואין למפרע, ועל דרך זה נתבאר בפנים.

1. כן פירשו התוספות; ומכאן הוכיח בספר "הפלאה" שהחילוק בין גט למיאון מופיע כולו בנוסחתו של שמואל במשנה, הובאו דבריו בהערה לעיל.

ולפי מה שנתבאר בהערה שם מלשון רש"י ביבמות קיג א, שאין החילוק מופיע במשנה, יש לפרש, דמדקתני "ממאנת" משמע דוקא שיצאה

כתובה לממאנת ואפילו יוצאת היא בגט, ושמאל הסובר שאין לה כתובה דלא כרבי אליעזר.

כי פליגי רב ושמאל אליבא דרבי יהושע, אם לדבריו מוכרח שאף כתובה אין לה לממאנת כשם שאין הבעל זוכה במציאתה ובמעשה ידיה, או שמא יודה רבי יהושע לענין כתובה שאין לה, וכדעת רב.

דשמאל סובר כרבי יהושע, ומדמה כתובה למציאתה ומעשה ידיה, וכשם שיש לבעל מאשתו מציאה ומעשה ידיה כך יש לאשה מבעלה כתובה [אלא אם כן יצאה במיאון שהוציאה את עצמה מבעלה].

ואילו רב אמר לך:

עד כאן לא קאמר רבי יהושע התם שאשתו היא לכל דבר, **אלא** לענין הדברים שתקנו חכמים **מדידה לדרידה,** כלומר: שיקבל הבעל

רבי יהושע אומר: מעשה קטנה כלום כלומר: יש בו ממש, **ובעלה זכאי במציאתה, ובמעשה ידיה, ובהפרת נדריה,** (4) **ויורשה ומיטמא לה.** (5)

כללו של דבר: הרי היא כאשתו לכל דבר, **אלא שיוצאה במיאון.**

לימא: רב — הסובר: אשתו קטנה אין לה כתובה שכמפותה היא — **דאמר כרבי אליעזר** שאין מעשה קטנה כלום, ולרבי יהושע אכן יש לה כתובה.

ושמואל — הסובר: אשתו קטנה יש לה כתובה [אלא אם כן יצאה במיאון שהוציאה את עצמה מבעלה] — **דאמר כרבי יהושע** שאשתו היא לכל דבר, ולרבי אליעזר אכן אין לה כתובה? (6)

ודחינן: **אכן אליבא דרבי אליעזר כולי עלמא** — רב ושמאל — **לא פליגי** שיש

בדברי רבי יהושע בא לומר שתאכל בתרומה דרבנן.

4. ביארו התוספות: דנדריה היינו מה שנדרה כשהיא "מופלא הסמוך לאיש", ומה שמועיל הפרת הבעל, ואע"ג שאין כאן אלא נישואין דרבנן ועל ידי הפרתו נעקר דין התורה בקום ועשה, היינו משום ש"כל הנודרת על דעת בעלה היא נודרת", וכעין זה מבואר בנדה מו ב.

6. נראה מן הסוגיא, שמחלוקתם של רב ושמאל לענין כתובה יש לדמותה למחלוקתם של רבי אליעזר ורבי יהושע לענין מציאתה ומעשה וידיה והשאר, והחולק בזה יחלוק בזה; ואף על גב שכולי עלמא מודו שלענינים מסוימים הרי היא כאשתו לכל דבר, שהרי לא נחלקו לענין מזונות שהוא חייב לתת לה, ואף לענין פירות שהבעל אוכל לא נחלקו שהוא אוכל בממאנת, וכל זה צריך תלמוד.

ונסתפק רבינו עקיבא איגר, אם מיאנה אחר כך ונעקרו הנישואין למפרע, אם גם הפרת הבעל נעקרה למפרע, היות ואיגלאי מילתא למפרע שהוא לא היה בעלה בשעה שנדרה ולא נדרה על דעתו; ולפי זה תצטרך לחשוב שמא תמאן לבסוף ונמצאת הפרת הבעל בטילה למפרע.

5. ואם תאמר: והרי נישואי קטנה שלא על ידי

מאשתו כמציאתה מעשה ידיה ירושתה וכן
הפרת נדריה (7) —

והטעם הוא משום שרצו חכמים שלא יימנעו
מלנושאה, שהרי כל עיקר מה שתיקנו
חכמים נישואין לקטנה אינו אלא כדי
שתינשא ולא ינהגו בה אנשים מנהג הפקר,
ולכן זוכה הבעל בזכויות שזוכה בעל
באשתו.

אבל מה שתקנו חכמים **מדידיה לדידה**
כלומר: שתזכה האשה מבעלה, וכגון כתובה
— **לא** אמר רבי יהושע, ואין לה כתובה.

שנינו במשנה: הממאנת השניה והאיילונית
אין להן כתובה וכו' **ולא בלאות**:

אמר ליה רב הונא בר חייא לרב כהנא:
אמרת לן [אמרת לנן] משמיה דשמואל:

לא שנו שאין לה בלאות **אלא** בלאות של
נכסי מלוג, שהביאה האשה עמה בגדים
לבית בעלה, ומפרש ואזיל מה מצב הבגדים
בשעת יציאת האשה, ובאיזה אשה משלשת
הנשים אנו עוסקים.

אבל בלאות של **נכסי צאן ברזל** שהכניסה לו

בגדים וקיבל עליו אחריות עליהם, (8) **אית לה**
[יש לה כשיוצאת מבעלה], ומפרש ואזיל,
מה מצב הבגדים בשעת יציאה, ובאיזה אשה
משלשת הנשים הדברים אמורים.

הוי נתקשה בה רב פפא: אהייא, על איזו
אשה משלשת הנשים שעוסקת בהן משנתנו
אמר שמואל לחלק בין נכסי מלוג לנכסי צאן
ברזל?

אילימא: א"ממאנת? ? הרי כך אי אפשר
לומר, כי:

אי דאיתנהו [ישנם בעין] הבגדים, ו"בלאות"
היינו מה שנשאר מן הבגדים לאחר
שהשתמש הבעל בהם, הרי ודאי **שאידי**
ואידי — הן בלאות נכסי מלוג והן בלאות
נכסי צאן ברזל — **שקלא**, נוטלת האשה
עמה, שאין לנו לקונסה, כי מה פשעה.

ואי דליתנהו [אינם בעין], ו"בלאות" היינו
מה שכבר נתבלה וכלה מן הבגדים, הרי
ודאי **שאידי ואידי** — נכסי מלוג ונכסי צאן
ברזל — **לא שקלא** [אין היא נוטלת] כלומר:
אין הבעל משלם לה את הבלאי שבלו
הבגדים. (9)

ובתוספות ר"ד כתב: וקורא אותן **צאן ברזל**,
שהנכסים דומים לצאן שאדם חולבם וגוזזם, כך
הבעל אוכל פירותיהן, ואם תמות הצאן תמות
לאשה [היינו בנכסי מלוג], אבל הנכסים שנכתבו
בתוך שטר הכתובה, הבעל אוכל פירותיהם כמו
הצאן, ואם תמות הצאן חייב באחריותם והוא
לאשה כמו ברזל שאינו כלה.

9. ביאר רש"י את הטעם שאין לה בנכסי צאן
ברזל ובנכסי מלוג:

"שיכול לומר [בנכסי צאן ברזל] שלי

7. ואם תאמר: והרי רבי יהושע אמר שהוא
מיטמא לה, ומה ענין זה ל"מדידה לדידה"?!
אין זו קושיא, כי לפי מה שכתבו התוספות
שהובאו בהערה לעיל, דין הטומאה תלוי בדין
הירושה.

ואולם לפי מה שנתבאר בהערה לעיל שאף
לענין תרומה הרי היא כאשתו, צריך ביאור מה
ענין זה ל"מדידה לדידה".

8. כתב רש"י: "צאן ברזל, צאן שהוא קשה
ומתקיים לה כברזל, לפי שקיבל עליו אחריות";

אלא תאמר **אאילונית**, אף כך אי אפשר לומר, כי:

אי דאיתנהו [ישנם בעין] הבגדים, ו"בלאות" היינו מה שנשאר מן הבגדים לאחר שהשתמש הבעל בהם, הרי ודאי שאידי ואידי — הן בלאות נכסי מלוג והן בלאות נכסי צאן ברזל — **שקלא**, נוטלת האשה עמה.

אי דליתנהו [אינם בעין], ו"בלאות" היינו מה שכבר נתבלה וכלה מן הבגדים, ומה שאינה נוטלת ממנו את ערך הבלאי ואף שאיגלאי מילתא למפרע שלא נתקדשה לו

מעולם, בהכרח היינו משום שלא היה צריך להעלות בדעתו שמא תימצא איילונית —

אם כן, אם באת לחלוק בין נכסי צאן ברזל לנכסי מלוג, **איפכא מיבעי ליה** [באופן הפוך היה לך לחלוק], וכך היה לולשמואל לומר:

נכסי מלוג דברשותה קיימי [שברשותה הם הבגדים ואין לו בהם קנין פירות], כלומר: שלא היה לו ללובשן ולכלותן אפילו אם לא היתה איילונית, ומשום שאינו רשאי לכלות ולבלות את "קרן" הבגדים [וכדמפרש טעמא ואזיל] — **אית לה** [מן הדין שיחזיר הבעל לאשה את מה שנטל שלא ברשות].

שימתין עד שתמות ויירשנה, וכי אטו אם יחפור בורות בקרקע של אשתו שלא כדין, יכול לומר אמתין שתמות ואירשנה.

ורבינו עקיבא איגר הקשה: הרי חוב הוי "ראוי" שאין הבעל יורש.

והריטב"א כתב על דברי רש"י: "ואין טעם זה מחוור, דכיון שכבר מיאנה בו שוב אינו ראוי ליורשה, ומיאונה זו גיטה וכו', אבל הנכון דהא סברא הוא, דכיון דתקון רבנן נשואין לקטנה משום תקנתא, והיא באה להפקיע תקנת חכמים דקנסוה רבנן בכל מאי דכלה מנכסיה שתפסיד, ואי לא לא מקיימא תקנתא דרבנן, ולא משכחא מאן דנסיב לה, ואפשר שלזה כיון רש"י ז"ל, שיכול לומר כל מה שהוצאתי עשיתי (בהבטחת) [ברשות] בית דין, כסבור שהיא אשתו, ושואין לו לפרוע כלום עד שאמות בחייה או שאגרשנה, ועל דעת כן נשאתיה ואע"פ שלא התניתי כמו שהתניתי דמי, שדברים אלו בלב כל אדם הם", [ובכל דבריו לא נתבאר עדיין למה יורשה הבעל לעשות בנכסיה מה שאסור לכל בעל בנכסי אשתו, דהיינו לכלות ולבלות את הבגדים].

הוצאתי, שהרי ברשות בית דין נשאתיה, וכשאוציאנה, אחזיר מה שקבלתי עלי בכתובה".

פירושו: כשם שהממאנת אין לה כתובת מנה ומאתים מפני שיצאה ממנו במיאון ולא הוא זה שהוציאה, כך גם מה שקיבל עליו את אחריות נכסי צאן ברזל אינו חייב לתת אלא כשהוא מוציאה, שבכלל כתובה הוא, וזו שמיאנה והוציאה את עצמה מבעלה, אין הוא חייב לשלם את האחריות, [וראה גם ברש"י בבא מציעא סו א, שכלל דין נכסי צאן ברזל במה שאמרו במשנתנו שאין לה כתובה, וביאר את הטעם משום שבעל כרחו נפקא].

"ובנכסי מלוג נמי, אף על פי שלא ברשות הוציאם, מיהו יכול לומר, אין לי להחזירם עד שאגרשנה, שמא תמות בחיי ואירשנה", [וראה מה שכתב על זה בפני יהושע; ולשון הרא"ש הוא: "ונכסי מלוג נמי תשאר תחתיו ותמות בחייו ויירשנה, וכיון שיוציאנה מעכשיו אינו משלם לה"].

ובפשוטו אינו מובן, שהרי הוא עשה שלא כדין ומיד חייב הוא לה, והאיך יכול לומר

כלומר: קנסו אותה חכמים שלא תקבל את כל מה שהיה מגיע לה ממנו, דהיינו: כתובת מנה ומאתים, מזונות ותשלום עבור הבגדים שהשתמש שלא כדין.

ובלאות נכסי צאן ברזל אית לה, כי קנסו לדידיה בדידה [אותו בכל מה שהיה מגיע לו ממנה], כלומר: אף שמן הדין לא היה מגיע לה החזר עבור בלאות נכסי צאן ברזל, משום קנס חייב הוא לשלם לה.

אמר רב שימי בר אשי: שמע מינה מדרב כהנא, שאמר: בלאות נכסי מלוג שאינם בעין אין לה משום קנס, הרי שמן הדין היה מגיע לה תשלום עבור הבלאות, ואם כן למדנו מדבריו:

אשה דעיילא ליה גלימא לבעלה [אשה המכנסת לבעלה בגד כנכסי מלוג], הרי שכולו קרנא הוי [קרן הוא ולא פירות], ולא מכסי לה ואזיל עד דבלי [אין יכול הבעל ללבושם עד שיבלו], כי השימוש בבגדים

ואילו בלאות נכסי צאן ברזל דלאו ברשותה קיימי [שאינם ברשותה, אלא ברשות הבעל ללובשן], כלומר: שאם לא היתה איילונית היה מותר לו ללבושם ולכלותם, רק שהיה לו לשלם את ערכם לכשיוציאנה — לית לה.⁽¹⁰⁾

אלא א"שניה, וכגון דליתנהו,⁽¹¹⁾ ו"בלאות" היינו מה שנתבלה וכלה מן הבגדים:

ומן הדין היה — אם לא שקנסו חכמים בשניות לעקור מהם תורת נישואין — שיהיה הדין בהיפוך:

בלאות נכסי מלוג אית לה, שהרי נתבלו וכלו אצלו הבגדים שלא כדין, והיה לה ליטלם.

ואילו בלאות נכסי צאן ברזל לית לה.⁽¹²⁾

ומכל מקום הדין הוא בהיפוך: בלאות נכסי מלוג לית לה, כי קנסו רבנן בשניות לדידה בדידיה [אותה בכל מה שהיתה ראויה לגבות ממנו].

10. כתב המאירי בטעם הדבר דלית לה: "הואיל והיא נתנה לו רשות להיותם כשלו, שהרי בדין בלאם, ואינו משלם הואיל והטעתו".

10. כתב המאירי בטעם הדבר דלית לה: "הואיל והיא נתנה לו רשות להיותם כשלו, שהרי בדין בלאם, ואינו משלם הואיל והטעתו".

11. כן כתב רש"י, והטעם שפירש כן ולא בבלאות דאיתנייהו, היינו משום דודאי מה ששינוי במשנה "ולא בלאות" מתפרש בכל שלשת הנשים באופן שוה, וכיון שבממאנת ואיילונית הרי פשיטא לגמרא שהיא נוטלת מה שבעין, ממילא אף גבי שניה מתפרש ולא בלאות על מה שאינו בעין.

ביאור דבריו: היות והיא הכניסה לו נכסי צאן ברזל על מנת שישתמש בהם, רק שישלם את ערכם לכשיוציאנה, הרי שהיות והוא לא ידע שהיא איילונית זכה בהם, רק שנתחייב לשלם את ערכם לכשיוציאנה, והיות ואין הוא מוציאה מדעתו אלא מפני שהטעתו, אינו חייב לתת לה את האחוריות, [ודומה דינה לממאנת שאין הוא צריך לתת לה, משום שבעל כרחו נפקא].

12. "שמדינא לא היה ראוי לשלם, שעל מנת כן קבלה שלא יפרע אלא אם כן יגרש אותה מדעתו", ר"ן וראה עוד שם.

וכן כתב הר"ן: "שכיון שנשואי איילונית טעות, נכסי מלוג שלא הקנתה אותן לבעל כלל משלם לה, אבל נכסי צאן ברזל כיון שהקנתה

ומקשינן: **והאמר רב נחמן**: המכנסת גלימא לבעלה **פירא הוי**, ויכול הבעל ללובשם! ומשנינן: **אכן דרב נחמן פליגא** על רב כהנא.⁽¹⁴⁾

שנינו במשנה: **הממאנת והשניה והאיילונית אין להן כתובה**:

המכלים את הבגד כמוהו כאכילת הקרן של האשה, שאף כי השימוש פירות הוא, מכל מקום כיון שמתבלים הבגדים הרי זו אכילת קרן —

ולפיכך לוקח בהן קרקע והוא אוכל פירות.⁽¹³⁾

חידוש המשנה "ולא בלאות" על בלאות נכסי מלוג שאינן בעין, שהרי אלו — לדעתו — אף בשאר נשים אין להם שכדין בילה הבעל אותם. ואף שב"ממאנת" ו"איילונית" יכולים היינו לפרש לפי שיטת רב נחמן, שחידוש המשנה "ולא בלאות" הוא בנכסי צאן ברזל שאינם בעין, כי את אלו בשאר נשים היא נוטלת, ורק נשים אלו אינן נוטלות אותן, וכל שכן שאינה נוטלת בנכסי מלוג, שאף שאר נשים אינן נוטלות.

אבל ב"שניה" הרי אי אפשר לפרש כן, שהרי מבוואר בסוגיינתנו שאף מעיקר הדין — אם לא הקנס — אין היא נוטלת אותן, והרי שניה מדין קנס הוא.

ועל פי דברי האחרונים [בית יעקב כאן, וערוך לנר ביבמות פה א ד"ה "בד"ה בלאות"] יש ללמוד מדברי רש"י בבבא מציעא סז א שכתב לפרש "ולא בלאות" דמשנתנו דהיינו "הכניסה לו בגדים בנדונייתה אפילו יש מהם קיימים לא יחזיר בלאותיהן", שהוא לכאורה נגד סוגיינתנו המפרשת "ולא בלאות" על בלאות שאינן בעין, [וכבר רמזו התוספות לעיל ק ב בד"ה ולא בלאות לדברי רש"י אלו, ותמהו עליו; וראה גם ברש"י יבמות פג א שפירש כעין זה לגבי שניה].

ובהכרח שרש"י מפרש שם לפי ההלכה דקיימא לן כרב נחמן, והיות וב"שניה" אי אתה יכול לפרש על בלאות שאינן בעין וכפי שנתבאר, לכן סובר רש"י שלדעת רב נחמן אפילו בלאות שהן בעין אין נוטלת השניה משום

13. ואם תאמר מנא לן דקרנא הוי, והרי דילמא פירא הוי, ומשום טעם זה "בלאות נכסי מלוג לית לה" כי בדין אכל, ולא משום קנס אין לה! יש לומר: דאם כן מאי קא משמע לן משנתנו שבשניות אין לה בלאות נכסי מלוג, והרי אף בכל אשה אין לה אותם, וודאי משום קנס הוא, על פי המאירי, וראה מה שכתב רבינו עקיבא איגר בדרוש וחדוש.

14. א. ראה מגיד משנה [אישות פרק כד] בביאור לשון הגמרא.
ב. סיכום פירוש המשנה "ולא בלאות" לשיטת רב כהנא:

בלאות שהן בעין: בין בנכסי מלוג ובין בנכסי צאן ברזל יש לה בכל שלשת הנשים שזכרו במשנתנו.

בלאות שאינן בעין: יש חילוק בין שלשת הנשים הנשים שנשנו במשנתנו:

ממאנת: אין היא נוטלת ממנו בין בנכסי מלוג ובין בנכסי צאן ברזל.

איילונית: נוטלת היא ממנו בנכסי מלוג, ואינה נוטלת בנכסי צאן ברזל, [כן מבוואר בראשונים, שסברא זו שאמרה הגמרא קיימא לן].

שניה: אינה נוטלת בנכסי מלוג, ונוטלת בנכסי צאן ברזל.

ב. פירוש המשנה "ולא בלאות" לשיטת רב נחמן:

הנה לשיטת רב נחמן אי אפשר לפרש את

אמר שמוראל:

לא שנו שאין שלשת הנשים הללו נוטלות כתובה — אלא מנה ומאתים שהוא עיקר הכתובה ומתקנת חכמים.

אבל תוספת כתובה שכתב להן הבעל מדעתו יש להן, כי מתנה בעלמא נתן לה הבעל בחיבת ביאה. (15)

תניא נמי הכי:

א. נשים שאמרו עליהן חכמים [כאן במשנתנו] לשון "אין להן כתובה", כגון הממאנת וחברותיה, אין להן מנה ומאתים, אבל תוספת יש להן.

ב. נשים שאמרו עליהן חכמים [לעיל עב א] לשון "יוצאות שלא בכתובה", כגון עוברת על דת וחברותיה, היינו אשה שנמצאו עליה נדרים או מומין, והמקללת יולדיו בפניו, אין להן אפילו תוספת כתובה, וכל שכן מנה ומאתים שאין להן. (16)

ג. והיוצאת משום שם רע שזינתה, נוטלת מנה שלפניה בנכסי מלוג, ויוצאה.

ואומרת הגמרא: מסייע ליה — מה שאמרו בכרייתא: והיוצאת משום שם רע נוטלת מה שלפניה — לרב הונא!

דאמר רב הונא: זינתה, לא הפסידה בלאותיה שהן קיימין, היינו מה שנשאר מן קא-ב הבגדים אחר שבילה אותם הבעל.

תני תנא ברייתא קמיה דרב נחמן: זינתה, הפסידה בלאותיה קיימין.

אמר ליה רב נחמן לההוא תנא: אם היא זינתה, כליה מי זנאי [האם גם בגדיה זינן] שאתה מפסיד אותם ממנה?!

אלא הכי תני: זינתה, לא הפסידה בלאותיה קיימין!

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן:

צאן ברזל [היינו "בלאות"] קנסו אותו שישלם לה ולא קנסו אותה שלא ישלם לה, והניחא שכתב רש"י כן ביבמות פג א משום שהוא הולך שם לפי שיטת רב נחמן [כמו שכתבו האחרונים שבאות ב], אבל כאן אין לו מקום, ומכאן ראייה שאין גורסים כאן את הפירוש השני, וכן כתב הריטב"א בשם רש"י כפירושו הראשון.

15. כלומר: ואפילו איילונית שהכל טעות היא, כיון שיש לה חיבת ביאה יש לה תוספת.

16. נתבאר על פי רש"י; אבל הר"ן כתב שאין דין זה תלוי בלשון שאמרו חכמים, ראה שם.

קנס, ושוב ממילא מסתבר שבכל שלשת הנשים מתפרש לשון "ולא בלאות" באופן שוה, ואינם נוטלים אפילו בלאות בעין.

ג. ראה ברש"י לעיל בפירוש שני [שנדפס מספרים ישנים, וכפירוש זה פירש רש"י ביבמות פג א] על "ולא פירות", שכתב וז"ל "כי היכי דקנסוה רבנן [לשניה] דלא גביא נכסי צאן ברזל שהכניסה לו משלה בתורת כתובה, קנסוה נמי דלא תגבה מיניה פירות שאכל בתנאי כתובה של פירי", ודברים אלו סותרים את המבואר כאן בסוגיא שקנסו לדידה בדידה ולדידה בדידה, והיינו שקנסו אותה בנכסי מלוג, ובנכסי